

alus et perfectio vocati. qui sue matri quandam salutem formaliter offerunt in hac vita atque nihilominus salutem ei mercantur eternam in patria. **Q**uantum ergo gaudendum est de eis. multas quidem reor esse virgines. que propter habendam prolem ita sanctas sicut est euangelista iohannes vel baptista virginitatem perdere forsitan non curent. **Q**uanto igitur magis de predictis filiis est gaudendum qui adeo sunt essentialiter sancti quod nec baptista. nec euangelista. nec etiam virgo beata dei mater alma sine talibus habitis vel habendis sanctitatem habuisset.

Explicit quartus liber de consolatione theologie. Incipit liber quintus continens consolationum remedia oportuna contra illa turbativa que opponuntur potestati et dignitati. Capitulum primum continens consolationes super carentia temporalis potestatis seu potentie atque dignitatis.

Quinto principaliter septem tristibus supradictis domine consolatrici principali appropinquantibus et ei astantibus coram. unus ex eis ante ceteros hijs eam verbis fuit allocutus. domina illustrissima turbo nimis de temporalis potestatis seu potentie atque dignitatis carentia et peto ut me super hoc dignemini consolari. **Et illa eidem mox huius rei gratia de suis puellis sex assignavit**

I. CONSIDERATIO.

Prima puella contra querelam de potentie seu potestatis carentia sic ait. **Q** homo qui potentiam appetit ut de eius carentia consolaberis animaduerte que sequuntur. **S**cias pro certo quod quanto potentiores in statu fuerint altiores. tanto in periculo maiori versantur. **M**overis magnum patrem Augustinum hanc sententiam in clericorum regula affirmasse. **M**overis eundem pro eadem sententia sic quoque exemplificasse. **P**lus inquit duces et principes quam milites ab hostibus appetuntur et violentius impulsantur ventis et turbibus culmina quecumque sunt altiora. **I**deo magisque quo plus ceteris unusquisque potest sciat esse sibi metuumdum. **H**ec ille pater. **Q**uid ergo optabilem potentiam tu existimas quam perpetui atque temporalis distantis parumper atque imminentis casus periculum manet. **P**ericulum inquam maioris multo miserie quasi si potentes ante casum non fuissent. **Q**ueso bene memineris quod uti supradictum recorder. **I**nfelicissimum infortunij genus est fuisse felices. **N**unc quoque flagito ut attendas quod securi sunt potentes a casu. **E**xemplis hoc discere magnarum diversarum. **E**cce quid de regum statu qui firmiori folio subsistere videtur illa boeriana solatrix in longum retro experta utpote cui plena tradiderit. **O**lea est inquit exemplorum vetustas plena etiam

79

presens etas qui regis felicitatem calamitate mutauerint. et sub:
dit pronice. **O** preclara potentia que nec ad conseruationem quide
sui satis efficac inuenitur. **Q** si hec regnozū potestas beatitudi:
nis ductor. Nonne siqua parte defuerit felicitatem minuit. miseris
am impoitet. Sed quamuis late humana tendantur imperia. plu:
res necesse est gentes relinqui quibus quisq; regum non imperet.
Qua vero parte beatos faciens desinit potestas hac in potentia
subintrat que miseros facit. **H**oc igitur modo maiorē regibus in
esse necesse est miserie portionem. **E**xpert⁹ fortis sue periculozū ty:
rān⁹ regni metus pendentis supra verticem gladij terroze simula:
uit. **Q**ue est igitur hec potestas que sollicitudinū morsus expelle
re que formidinū aculeos vitare nequit. atq; vellent ipi vixisse se:
cū. sed nequeūt. hec illa. **Q**uid igitur inquires ad hec. forte dices
Num rex quisq; potens ve ali⁹ satis manet secur⁹ preualens multi:
tudine seruitozum. **A**udi de hoc vlteri⁹ exptam illam quam dixi.
Potentem inquit censes qui satellite latus ambit qui quos terret
ipse plus metuit. qui vt potens esse videatur in seruentium manu
situs est. **H**ec illa. **C**ui⁹ dictū hac ex postilla pateat q nō praro re
ges aliosq; potentes suoz pditione in fugaz verti aut bello sub:
cumbere suozum etiā manib⁹ occisos. **A**ut venenatos ob ipam quā
habuere pontentiā contigit interire. **O** pulchra potentia que nec i
mensa solatij tempore est secura. sed sic ipos quib⁹ nititur hz anxia
formidare. **V**nde et sepedicta solatrix. **P**otentia inquit ne deside
res subiectorum insidijs obnoxi⁹ periculis subiacebis. **V**eruz si
te forsan regie aut cuiusq; alteri⁹ maxime patestatis carentia tanq;
ppter impozitionem suam distantius a te site non valeat pertur
bare. leuiter enim loco et tempore aut impozitōe absentia quos
libet mouere noscuntur. **M**ortoz q nec minoris et magis tibi ppoz
tionate potestatis puta qualem regum vel magnatum familiares
obtinere carentia te contristet. **P**lurimozum nanq; inuidia aut vi:
dicte aut ambitionis causa vtpote auida succedendi tali insidiat^r
potentie studiosa quomō ruat. **I**psozumq; auaricia aut malicia prin
cipum seu magnatum huius familiares apud se potentes sepe et i
opinate dum securiores se existimant vel morti tradit. aut alias p
sternit nullo obstante presidio amicosum. **A**n non putas aliquan
do contigisse vt frater fratrem in mortem traderet. vt magistratuz
post sublatum de medio obtineret. **Q**uanto igitur magis in ciuita:
tum comitatibus magistratuz potentia sediciosum ob tumultum
populi leuiter concitabilis ruinam habet formidare. **Q**uotidia:
num quodammodo hoc videtur et paucos infra annos sepius ita
vidimus. q qui prepotentes extitere vsq; adeo q imperare syde:
ribus viderentur. erectisq; capitibus vix terram pout ambulandi
necessitas exigit respicere dignabantur. leuis aure flatu tumultuo
sa seditōe populi i eos dicitata strageq; nōnūq; aut rex dffiscatōe

Nut pro scriptione personarum subsecutis in se et in suis adeo sunt deiecti q̄ omnis eorum prior potentia in amaritudinem penit̄ est conuersa. **Q**ueso igitur ut audias sepe dictā expertam hoc quod de regum familiaribus premittitur p̄stantem. **Q**uid inquit ego de regum familiaribus disseram. cum regna ipsa tante imbecillitatis plena demonstrerem. **Q**uos quidem regia potestas sepe incolumis. sepe autem lapsa p̄sternit. **N**ero senecam familiarem p̄ceptorē q̄ suum ad eligende mortis coegit arbitrium. **D**er apimianum diu inter aulicos potentem militum gladijs antonin̄ obiecit. **A**q̄ utriq̄ potētie renunciare voluerit. **Q**uorū seneca opes etiam suas tradere neroni seq̄ in otium d̄ferri conatus est. **S**ed dum ruituros moles ipsa trahit neuter qd̄ voluit effecit. **Q**ue est igitur ista potētia quam pertimescunt habentes. quaz nec cum habere velis tut̄ sis. et cū deponere cupias vitare nō possis. **A**n p̄sidio sunt amici quos non virt̄. sed fortuna d̄ciliat. **S**ed quem felicitas amicum fecit. infortunū faciet inimicum. **Q**ue vero pestis efficacior q̄ domestic̄ inimic̄. **H**ec iterum illa. **A**ppendas igitur in statera que habes p̄e manib̄ potentiam. sc̄z vna in lance. cariusq̄ qd̄ esse in mundo dinoscitur vitam p̄p̄iam p̄dendi periculum. incurrēdiq̄ eam que omnium finis est terribiliū mortez. sc̄z in lance alia. et videbis hanc sc̄dam lance p̄ima incompatibiliter grauiorem. **N**am plus p̄fecto q̄ lanx p̄ima boni d̄tineat d̄tinet ista mali. **E**ac igit̄ vnum aliqd̄ ex d̄tentis vtraq̄ in lance quod siquid boni vel apen ter d̄tineat. tamen quia malicia eī p̄dominabit̄ bonitati. stult̄ omnino eris si hanc d̄positionem habere desideras. et non potius carere potentia q̄ ea habita simul habere etiam adiunctum inseparabiliter sibi malū.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. aut dignitas et potentia cadunt in homines improbos seu malos aut in bonos et p̄bos. **S**iquidem in improbos seu malos nocent alijs. nocēt et ipsis. **V**is scire q̄ nocent alijs. **A**udi boetianā d̄solatricem de istis loquentem. **Q**uid inquit de dignitatib̄ potentiaq̄ disseram que vos vere dignitatis aut potestatis inscij celo exequatis. **Q**ue si in improbissimum quenq̄ ceciderint que incendia flāmis et hōne eructuantib̄ qd̄ diluuiū tantas strages dederunt. **V**is scire q̄ nocent etiam ipsis in quos ceciderint improbis. **A**udi eandē alibi. **I**nfeliciores inquit esse necesse est malos cuz perfecerint q̄ si ea que cupiunt implere n̄ possent. **N**am si miserum esse voluisse p̄aua. potuisse miserius. **H**inc et illustris **Seneca** in p̄sona loquēs alterī nō sum inquit potens et in p̄sona p̄p̄ia respondens gaude inquit iniuriam facere non poteris. **D**orro si p̄dicta in bonos seu p̄bos cadunt q̄ tunc modicum bonozis p̄scise ex dignitatib̄ quanq̄ ad modicū se extendat potētia. ut sic p̄uipendat̄ **Boetiana** consolatrix manifestat. **A**c inquit

si quo modo quod perrarum est probis deferantur. quid in eis aliud quam probitas vrentium placet. Ita fit ut non virtutibus ex dignitate. sed ex virtute dignitatibus honor accedat. Que vero est ista vestra expetibilis ac preclara potentia. Nonne o terrena animalia consideratis qui quibus presidere videamini. Nunc si inter mures videres unum aliquem ius sibi ac potestatem pre ceteris vendicantem. quanto moueretur cachinno. Quid vero si corpus spectes imbecillius homine reperire queas quos sepe muscularum quoque vel morsus vel in secreta queque reptantium necat introitus. Quo vero quisque ius aliud in quem nisi in solum corpus aut quod infra corpus est fortunam loquor possit exercere. Nunquit unquam liberum imperabis animo. Num mentem firma sibi ratione coherentem de statu proprie quietis amouebis. Hec illa. quasi dicat nequaquam. Denique ad quid obiectiue optanda sit potentia manifestat magnus pater augustinus. Optandum est inquit ut potestas non detur nisi contra vitia propter que vincenda potentes nolunt esse homines et volunt propter vincendos homines. Ut quid hoc nisi ut vere victi falso vincant. nec sint veritate. sed opinione victores. Hec ille pater.

III. CONSIDERATIO

Tercia puella sic ait. O homo dignitatem vel potentiam diligens quomodo de carentia tristaberis vel amissione vtriusque. si nec bone secundum se. neque vere sint sed omnino false. Vis scire quod non bone. Audi boetianam consolatricem. Si inquit ipsis dignitatibus ac potestatibus inesset aliquid naturalis ac proprie boni. nunquam pessimis provenirent. Neque enim sibi solent aduersa sociari. Natura respuit ut contraria queque iungantur. Ita cum pessimos plerumque dignitatibus fungi dubium non sit. Illud etiam liquet natura sui bona non esse. que sese pessimis herere patiantur. hec illa. Sed et magnus pater augustinus. Apud viros inquit bonos indigna sit ipsa dignitas quam multi indigni possident. Hec ille. et bene sic dicit quia secundum illustrem boetium. talia sunt predicata qualia permiserint subiecta. Porro vis scire quod mundana dignitas et potestas non vere sint sed false omnino. nominaque huiusmodi falso sibi usurpant. Ecce si nomen haberent a re tanquam vere dignitates et potentia. tunc utique dignitas huiusmodi dignum et potentia compotem constituerent sicut albedo album. cuius oppositum contingit reperire. Audi hanc rationem ab ipsa consolatrice boetij. Illud inquit considerandum puto quod nemo dubitat esse fortem cui fortitudine inesse aspexerit. et cuiusque velocitas adest manifestum est esse velocem. sic musica quidem musicos. medicina medicos. rethorica rethores facit. Agit enim cuiusque natura quod proprium est. nec contrariarum rerum miscetur effectibus. sed ultro que sunt aduersa depellit. Atque nec potestas sui compotem fecerit que vitiose libidines in solubilibus astrictum retinet cathemis et collata

1
improbis dignitas non modo non efficit dignos. sed perdit potius eos et ostendit indignos. Cur ita puenit. Gaudent enim res sese aliter habentes falsis depellere nominibus qui facile ipsarum rerum redarguitur effectu. Itaque nec illa potentia. nec hec dignitas iure appellari potest. hec illa consolatrix.

III. CONSIDERATIO.

Quarta puella sic ait. Estimo frater quod dignitatem et potentiam eo appetis quo si tibi puenirent te quidem honorabilem reuerendumque constituerent. Sed quid in hoc sis spei habitus. Audi boetianam consolatricem. Num inquit vis ea est magistratibus et veterum mentibus virtutes inserant vitia depellant. atque non fugare. sed illustrare potius nequiciam solent. quo fit ut indignemur eas sepe nequissimis hominibus contingisse. Vides ne quantum malis decus adiciant dignitates atque minus eorum patebit indignitas si nullis honoribus inclarescant. Sequitur non enim possumus ob honores reuerentia dignos iudicare quos ipsis honoribus iudicamus indignos. Et si quem sapientia peditum videres. Num posses eum vel reuerentia vel ea qua est peditus sapientia non dignum putare. Minime. Inest enim dignitas propria virtuti quam protinus quibus fuerit adiuncta transfundit quod quia populares facere nequeunt honores. liquet eos proprie dignitatis pulchritudinem non habere. In quo illud est animaduertendum magis. Nam si abiectior est quod magis a pluribus quisque contemnitur cum reuerendos facere nequeat quos pluribus ostendat dispectiores potius improbos dignitas facit. Verum non impune. reddunt namque improbi parem dignitatibus vicem quas sua contagione commaculant. Atque ut agnoscas veram illam reuerentiam per has umbratiles dignitates non posse contingere. si quis multiplici consularu functus in barbaras nationes deueniret venerandus ne barbaris honorum faceret. Atque si hoc naturale munus dignitatibus foret ab officio suo quoque gentium nullo modo cessarent. sicut ignis ubique terrarum nunquam tunc calere desistit. Sed quoniam id eis non propria vis. sed homini fallax annectit opinio. vanescunt illico cum ad eos venerint qui dignitates eas esse non estimant. Sed hoc apud exteras nationes. Inter eos vero apud quos orbe sunt. nunquam perpetue perdurant. Atque pretura magna olim potestas nunc inane nomen et senatorij census grauis sarcina. Si quis quondam populi curasset annonam magnus habebatur. nunc ea prefectura quid abiectius. quod enim nihil habet proprii decore opinione utentium. nunc splendorem accipit. nunc amittit. Si igitur reuerendos facere nequeunt dignitates. Si igitur ultro improborum contagione sordescunt. Si igitur mutatione temporum splendere desinunt. Si gentium estimatione vilescunt

quid est qđ in se expetēde pulcritudinis habeāt nedū alijs p̄stent.

V. CONSIDERATIO.

Quinta puella sic ait. O homo simplex ac puerilis cur dignitates mundi appetis et earum ex carentia turbaris. non sic ageres si quales essent ac quid contra se habentem facerent vel quid earum seu temporalis patris carentia significaret agnosceres. **S**ane quales sint hee dignitates hoc per boetianam consolatricem discere poteris. Ecce enim vti soror mea prius retulit ipsas denominando umbratiles dignitates appellat. Sed quid valet umbra vel res umbre similis. que non continue adest homini. sed transit nedum mutabiliter. sed velociter sicut umbra. **D**ozro quid dignitates mundi contra se habentem faciant si vis scire. Ecce premunt eum vitijs atq; curis eum grauib⁹ onerant et supponunt eum sibi subiectis. **V**is scire qđ vitijs eum premant. **A**udi sanctissimum patrem gregorium. **O**ccupatio inquit secularium dignitatum tanto facilius vitijs premitur. quanto maioribus curis grauatur. **V**is igitur ulterius scire. qđ se habentem curis grauib⁹ onerēt et supponant subiectis. **A**udi rursam eundem patrem. **Q**uanto inquit quisq; hic altius erigitur tanto curis grauiorib⁹ oneratur eisq; ipsis populis mente et cogitatione supponitur quibus preponitur dignitate. **D**eniq; si vis scire quid significet carentia temporalis potestatis et dignitatis. **E**cce hec ad actiones exteriores ordinantur. **I**gitur eis carere signum est qđ deus tenere diligit non habentes. **V**is hanc intelligere consequentiā. **A**udi egregium verbum gregorii. **S**epe inquit misericors deus quo suos tenere diligit eos sollicitē ab exterioribus actionibus custodit. **N**am et plerumq; paterfamilias ad eum laborem seruos dirigit a quo subtiles filios suspendit.

VI. CONSIDERATIO.

Sexta puella sic ait. Cur homo hoc appetis cuius adeptione vilescis. **H**oc quidem dignitatib⁹ fit. **A**udi boetianam consolatricem. **D**ignitatibus inquit fulgere velis danti supplicabis et qui preire ceteros honore cupis. poscendi humilitate vilescis. **D**ices forte si momento adeptionis seu dum posco vilescō quid cure. **E**x quo pro toto tempore possessionis claresco presertim postqđ adeptionis modus paucis notus ex toto fuerit oblivioni tradit⁹. **S**ed qđ hac in re satis erres patet si attendas maximaz eorū multitudinē quorū factum tuum a suo principio et vsq; imperpetuum noticiam non euadet dei scilicet et ciuium supernorum quibus tua vilitas semper erit nota coram quibus vilem esse. multo quidem peius est qđ apud omnes hic videntes viluisse vel qđ bonuz foret hic apud omnes homines valuisse.

Capitulum secundum continens consolationes super carentia temporalis maioritatis seu superioritatis

Secundo post premissa ad dominam consolatricem p̄cipalem accessit et alius tristis super materia premissa si capituli querulando ac illa eidem pro consolatioe de suis puellis tres adiunxit.

¶ I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. O frater si qualia inducit maioritas siue superioritas per experientia didicisses ipsam maioritatem ut estimo minus appeteres ac de eius carentia minus doleres. Nimirum maioritas status siue superioritas inducit maioritatem periculi. inducit maioritatem peccati. inducit maioritatem pene qua maiores dum peccauerint sunt puniendi. Vis scire q̄ inducit maioritatem periculi. Ecce patet hoc ex dicto magni patris cum sua exemplari declaratione per neptem meam prius recitato. quod et p̄sido r̄ consideras. quanto inqt̄ quisq̄ i sup̄ori constitut̄ e loco. tato i maiori versa p̄culo. Vis scire q̄ maioritas seu superioritas stat̄ iducit maioritatem peccati. Audi eundem qui p̄ri p̄sidoꝝ loquor. quanto inquit splendoris honore celsior quisq̄ est tanto si delinquant peccator maior est. Vis scire q̄ maioritas status inducit maioritatem pene qua ipsi maiores sunt puniendi. Ecce ex papali epistola colligitur q̄ maiores grauius sunt puniendi pro suo excessu. quia exemplo eorum facilius alij possunt ad similia puocari. Sz q̄ hec similia non secundum leuia. sed secundum grauia sint utiq̄ attendenda patet ex sententia illustris Senece. Ut inquit in corporibus sic in imperio grauissimus est morbus qui a capite diffunditur. ¶ Deniq̄ post hec scias q̄ superioritas regiminis inducit distractionem cordis et confusionem mentis impediendam in commissis exequendis. Audi dominici gregis pastorem gregozium. Sepe inquit suscepta cura regiminis cor per diuersa verberat et impar quisq̄ inuenitur ad singula duz confusa mente diuiditur ad multa. hec ille

¶ II. CONSIDERATIO

Secunda puella sic ait. Nonne scis q̄ inter arma inuasua iacula piculiosiora solent esse. presertim si a scientibus artem sagittandi iaciantur occulte. Scio inquires. Sed quid. Profecto ille qui est milleartifex. Vtiq̄ artem habet sagittandi cuius sagitte acute qui sicut insidiosus iacit eas occulte. In quem inquires. Procereto frequent̄ in maiores et statu superiores. Vis hoc scire. Audi seruum seruorum dei gregozium loquor. Omnis inquit qui dispensandis terrenis rebus presidet occultis hostis iaculis latius patet hec ille. Nec gratis dicit latius. quia iuxta latitudinem eorum que longe lateq̄ subsunt sue presidentie habet dicta iacula p̄mescere.

¶ III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. Caue frater ne in terra queras superioritatis honorem. ne idcirco in celo mox consequaris confusionem

49

et a societate seruorum christi exclusionem. **V**is hanc scire consequē-
tiam. **A**udi iohannem os aureū. **Q**uicumque inquit desiderauerit pri-
matum in terra. inueniet confusionem in celo. nec inter seruos xpi
computabitur. quia de primatu tractauerit. nec vnusquisque eorum
festinet. quomodo alijs maior appareat. sed quomodo omnibus in-
ferior videatur. **H**ec ille. **C**uius sententia de maiestate ex illis ver-
bis xpi. quicumque voluerit inter vos maior fieri sit vester minister
et sententia eius de primatu ex illis verbis christi elicitur. quicum-
que voluerit inter vos primus esse erit vester seruus. **E**x quibus etiam
elicitur quod sequitur nec inter seruos xpi computabitur. quia de
primatu tractauerit etc. et certe dictam doctrinam xpi non sequi haud
dubium confusio est in celo. concessa igitur consequentia. pensare ha-
bes consequens. i. confusionem in celo. pensa ergo pro quo et coram
quibus. siquidem pro quo. **M**odicum est et quasi nihil. quod pro ho-
nore primatus in terra. que quanta sit respectu celi boetiana conso-
latrix manifestat. **O**mnem inquit terre ambitum ad celi spatium pu-
cti constat obtinere rationem. i. ut si ad celestis globi magnitudi-
nem conferatur nihil spatij proorsus habere iudicetur. hec illa. que
et terre habitabilis atque gentis respectu cuius primatus attendi
possit modicitatem clarissime declarat et deducit prout per neptem
meam supra recitatur. **E**st igitur quasi nihil primatus in terra. **S**ed
dominus ex ipsius ambitione confusio in celo permaxima est et quasi
infinita. confusio inquam coram deo celorum domino et coram matre eius
regina celi. **N**on putas confusio que est in celo celorum dominum vel
ipsam celi reginam latere potest. **N**equaquam. **S**ed est apud ipsos
atque apud celi militiam quam ipsius atque tantarum apud tales et tantos
noticiam mirum est quod quis nisi proorsus insipiens sufferre potest.
taceo quod is qui tractauerit de primatu inter seruos christi cui serui-
re regnare est. non est computandus tanquam minime dignus. immo
tam digna societate indignus. **S**ed nec transeundum quod predictus
iohannes subiungit. nec vnusquisque eorum festinet quomodo alijs
maior appareat. sed quomodo omnibus inferior videatur. **N**imirum
hoc verbe sententiae nititur ut sicut primatum querens in terra. confu-
sionem non modicam inuenit in celo. sic festinans omnibus videri
inferior in terra immensam gloriam et honorem in celo. i. apud ce-
lorum dominum et dominam. ac apud celi militiam consequatur etiam in pre-
senti. **A**bsit enim quod inferior se videri diligens minus in celo aut
minor gloriam consequatur. quam superior hic esse querens confusione
in celo patitur. **D**ixi autem in presenti. Non est enim ratio aliqua
differendi cum iam in celo mala et bona nostra pateant euiden-
ter.

Capitulum tertium continens consolationes super carentia seu non
affecutione aut priuatione status mundani ac in genere super carentia
dominij.

Tercio post premissa ad dominam solatricem principalem accessit et alio tristis super materia premissi capituli conquerendo cui illa pro consolatione duas de suis puellis assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. Nunquit filius unigenitus cuiuspiam maximi regis vel imperatoris tritari possit. hac de causa quod aliquo statu vel officio minimo careret. aut illo priuaretur. quod sine nequaquam peteret dignitati verbi gratia si officium quodcumque mechanicum vel etiam militi congruens ipsum contingeret non habere. Profecto nequaquam. igitur nec christianorum aliquis utpote eterni regis existens non solum filius. sed nunc in spe. et tandem in re regis seculorum dominique uniuersorum etiam heres tritari habet minime si non ad statum dignitati sue congruum exaltetur aut tali habito si priuatur. ita esse fateare necesse est. Quid igitur. Profecto mundani status homini christiano et tanti regis filio minus sunt congrueti. Nam ecce ad propositum sine cuiuscumque mundani status demptione loquens glosa quedam bene dicta etiam superius recitata. Ne inquit indignemini si mali in mundo florent si vos patimini. quia non est christiane dignitatis in temporalibus exaltari. sed potius deprimi. non est ergo ratio si que de statu huiusmodi temporalis carentia contingat perturbari.

II. CONSIDERATIO

Secunda puella sic ait. O homo aut sapiens es. aut stultus et insipiens. Siquidem sapiens domino non indiges te contentus. Audi Senecam. Se inquit contentus est sapiens ad beate uiuendam. Audi quoque et archiantistitem ambrosium. Sapienti inquit nihil alienum nisi quod virtuti incongruum. Virtutem autem diuina non adiciunt seu pariunt. quinimmo iam partem magis abicere solent. Porro si es stultus tibi non expedit dominari. quippe ipsum suum dominium stultum hominem seruire facit. Audi itidem prefatum archiantistitem. Est inquit ergo sapienti seruire libertas. Ex quo colligitur quia stulto etiam imperare seruitus est. et quod peius est. cum paucioribus presit pluribus dominis et grauioribus seruat suis cupiditatibus. quarum dominationem nec nocte potest fugere. nec die. quia intra se dominos habet. intra se seruitium patitur intolerabile. hec ille.

Capitulum quartum continens consolationes super imperij regni vel alterius dominij mundani amissione priuatione seu non assecutione.

Quarto post premissa a dominā solatricem principalem accessit et alijs tristis sup materia premissi capituli ei grauitur querulando. Et illa eidem p solatice tres de suis puellis ilico deputauit.

I. CONSIDERATIO

Prima puella sic ait. karissime quod non est veraciter hoc qd appetitur. si illo quis priuatur vel ipsuz nō assequit nō est dignū q inde turbetur. **S**z quid. Defecto q̄ improprie regnū mundanum dicatur regnū. **H**ac patet consideratōe. **V**ero siquidem regno regnatur sicut imperio si sit verum impat qd quidem non omi sed paucissimis auenit qui regna habere reputantur. **A**udi hugonem illum regularē. **S**ol⁹ inquit is regnat qui deposito cordis impio lege rōis ordinat totā familiā motuū interiorū et exteriorū. **S**i surgat leonina rabies punit p paciētiā. si petulātia hyrci p abstinentiā. si ferocitas apri p mansuetudinē. si superbia unicornis p humilitatē. **S**z quis est hic et laudabim⁹ eū atqz ut dignuz impio coronabim⁹ eum

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella sic ait. **T**u qui de regni carentia turbaris. estimō q non ob aliud nisi quia p regnū crederes atqz velles dominari. **S**z scias q tu paucis respectiue. tibi aut irratōnabiliter dominaret mltō plures etiā si bonū qd tu paucis. mai⁹ malū erit q dñabuntur tibi plures sine plura penit⁹ irratōnabilia. **Q**ue fœsan inquires. **E**cce quid dicit ille **Seneca**. **S**icut iquit hominib⁹ reges ita regib⁹ dñandi desideria dñantur. **H**oc est regnū. nolle regnare cum possis. **V**is ergo regnū. **D**o tibi magnū. rege teipsam. **H**ec ille. et nonne bñ magnū est seipsum regere. est hautdubium. **N**imirum seipsum regere non dāngit sine motuum tam interiorū q̄ exteriorū debito regimine quo quidem motuū et eo obiectoū est quasi infinita multitudo.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. **S**cias karissime q̄ appetitui regnādi duo videntur nō mediocriter repugnare. videlicet odiū in presenti. et aliud quod gūi⁹ est qd et restat in futuro. **V**is scire de odio **E**cce om̄s homines natura diligi desiderant. quare et odia ut contraria detestantur. **H**ac aut ratione difficile est regnare. et videtur p̄sequens regnandi appetitui repugnare. **A**udi **Senecaz** magni regis p̄ceptorem. **S**imul inquit ista mundi rector de⁹ posuit odiaz atqz regnum. qui ergo odia nimium timet regnare nescit. **H** ille. **D**ozro quantum ad id qd graui⁹ est et in futuro restat. nō mirarer si quis regnare siue leuiter dominari appeteret si non ei⁹ tam gūis finis esset. **Q**uis inquires. **E**cce hoc considerans p̄sido⁹ agnoscant inquit principes seculi deo se debere rationem esse reddituros. **S**ed nunquit est modicū aut leue deo reddere rōnem. **D**rocerto nō est modicum quemadmodum nec sunt modica de quib⁹ reddenda est ratio. sunt em̄ omnia q̄ regib⁹ incūbūt. **D**e quib⁹ audi venerabilez

V

ieronimum. Regum inquit est proprie facere iudicium atque iusticiam et liberare de manu calumniantium vi oppressos et peregrino pupillo quoque et vidue qui facilius opprimuntur a potestatibus prestare auxilium. hec ille. De hijs autem et alijs ad reges pertinentibus. tanto minus leue est deo reddere rationem. quanto pre cunctis deus omnium dignior subtilius non solum numeros et pondera omnium factorum nouit. sed que reddenda est ratio. sed et omnia in mensura et numero et pondere disposuit. ut scilicet iuxta numerum pondus et mensuram eorum de quibus reddenda est ratio si ratio ipsa deficit ac penarum pondus mensuram et numerum retribuere etiam demonum ministerio finaliter non obmittat. **¶** Demum quomodo reddet rex deo rationem qui non a re nomen habet sed ipsum indignus usurpat contra illam sententiam ysidori qualis rex esse debeat proprie considerantis. Reges inquit a regendo vocati sunt. ideoque recte faciendo regis nomen tenetur. peccando amittit. Recte ergo illi reges vocantur qui tam semetipsos quam subiectos bene regendo modificare nouerunt. Quomodo reddet rex rationem contra quem tanquam contra indignum militat sententia tradita per iohannem os aureum. **¶** Deinceps inquit non sanguini debetur. sed meritis et inutiliter regnat qui rex nascitur et non meretur. Denique quomodo reddet rex deo rationem qui presumere habet alium se esse meliorem. et nihilominus regnum ambit et assumit. contra quem militat hoc quod de exemplari obseruantia antiquorum scribit illustris Seneca. Inter homines inquit antiquorum optimus animorumque rector eligebatur. ideoque summa felicitas erat gentium in quibus non poterat esse potentior nisi melior.

Capitulum quintum continens consolationes in genere super prelationis seu dignitatis ecclesiastice priuatione carentia vel non ascensione.

Quinto post premissa ad supradictam dominam consolatricem accessit et alius tristis. propter expressa in premissis capitulo perturbatus. cui mox illa per consolationem tres de suis puellis assignauit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. **O** amice si sanctorum doctorum dicta legisses merito de prelature seu dignitatis ecclesiastice carentia ac etiam priuatione magis gauderes quam doleres. Nimirum sanctorum doctorum sententie contra prelatos et quoscunque habentes ecclesiasticas dignitates sunt satis terribiles. Nonne enim hoc terribile est quod secundum Iohannem os aureum prelati propter altitudinem dignitatis in eodem genere peccati grauius cadunt quam subditi. Nonne et hec proorsus terribilis est sententia. quam nobile uolumen decretorum ex auctoritate recitat venerabilis hieronimi.

74

Deterius inquit in populis prelati delinquit. ac pro hoc ipsi crudeliter quam ceteri puniuntur. Sequitur ut ait beatus Gregorius scire prelati debent. quia si peruersa perpetrant tot mortibus digni sunt. quot ad subditos suos perditionis exempla transmittunt. Unde necesse est. ut tanto se cautius a culpa custodiant. quanto per praua que faciunt non solum moriuntur.

II. CONSIDERATIO.

Secunda puella iam dicte sororis sue considerationi concordans sermonem patris clareuallis hic inducit. Si inquit forte platus es siue teneris debito sollicitudinis amplioris. longe grauiori et periculosiori debito tenentur astricti qui pro multis animabus reddituri sunt rationem. Quid ego infelix. Quo me vertam. Si tantum thesaurum. si preciosum depositum istud quod sibi Christus sanguine proprio carius vendicauit contigerit negligentius custodire. Si stillantem in cruce domini sanguinem collegissem. essetque repositus penes me in vase vitreo quod et portari sepius oporteret quid animi habiturus essem in discrimine tanto. Et certe id seruandum accepi pro quo mercator non imprudens. ipsa utique sapientia sanguinem illum dedit. sed habeo thesaurum illum in vasis fictilibus et quibus multo plura quam vitreis imminere pericula videantur. Accedit sane sollicitudinis pondus et timoris quod cum meam et proximi conscientiam seruare necesse sit. Neutra mihi satis nota. Vtraque abyssus est imperscrutabilis. Vtraque nox mihi est et nibilominus exigitur a me vtriusque custodia et clamat ad me custos quod de nocte.

III. CONSIDERATIO.

Tercia puella sic ait. Desideratur homo forte desideras propter honorem. propter gloriam. propterque potentiam et voluptatem. sed nec ista deberent aliquatenus te mouere si dicta attenderes patris clareuallis. Audi inquit de honoribus. ducem te constituerunt et data est facultas ut miser sis et amplius non quiescas. Cumulatur materia sollicitudinum. et inter erumnas cor ipsum extendens necesse est vultum induere gaudiorum. nunquit in honore sine dolore. in prelatione sine tribulatione. in sublimitate sine vanitate esse quis potest. Audi et de gloria. Si queris gloriam omnibus inuidie semina prebuisi. inflatus es et ventilatorio spiritu plenus dirumperis nec attendis quot te sequantur. sed quot precedant conglomerantur omnes ad detrahendum tibi. ad maledicendum linguas acuunt. et argutissimus es si vel linguam vel manum inuidorum possis euadere. Ecce unde gloriosus esse volebas. inglorius esse conuinceris. nullum enim inexorabilius persequitur multitudo quam illum qui sibi multitudinis arrogat principatum. Iunge

hijs potentiaz et voluptatem que et ipsa tenui et p̄fusio gaudio rapiuntur et videbis. quia copia paup̄ est honor humilis. vilis gloria. potētia debilis. et laboriosa voluptas. h̄ pater p̄dicit. **C**uius q̄dem in verbis de linguis quas subditi et extranei cōtra p̄elatos acuunt et non raro. hoc est aduertendum. q̄ subditi nonnunq̄ linguas habent acutas et venenum aspidum sub labijs eorum. **Q**uid ni dixerim linguas eorum acutas. **S**unt enim quantū ad actum penetrandi acutiores omni gladio ancipiti. perungunt nāq̄ vsq̄ ad intima cordis p̄elati. sed et cuiuslibet audientis et relinquūt ibi toxicum suum. maculā scilicet sepi⁹ confusionis et infamie quo ni mirum toxico sepe p̄elatus dum sentire incipit perducitur ad mortem. et si non naturalem. civilem tamē. **N**ec obstat linguarum mollicies vel earum lenitas. cum verius sint censende aspere atq̄ dure cum sic intrent cum lesione nec retundi possint nec reflecti

¶ Capitulum sextum continens consolationes super peniuatione carētia vel nō affecutione dignitatis pontificalis specialiter.

Exto post p̄missa ad dominam consolatricem sepe dictam accessit et alius tristis querens de episcopalis dignitatis carencia consolari. cui illa mox huius rei gratia de suis puellis duas adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. **C**ur homo hoc appetis. quo adepto plerumq̄ confusionem non euadis. **N**empe indisciplinati mores subiectorum non mediocriter faciunt ad confusionem rectorū. **A**udi **johannem os aureuz.** quemadmodum inquit videns arbores folijs pallentibus marcidam intelligis quia aliquā culpaz habet circa radicem. **I**ta cum videris populum indisciplinatū sine dubio cognosce. quia sacerdotium eius non est sanum. hec ille. et nonne h̄ confusio est. **C**erte sic. **N**am et archiantistes **ambrosius** in defectu correctionis. pudoris verecundiam recognoscit. **Q**uid inquit ego vos arguo cum possitis me uno sermone convincere. cōvincor em̄ cum in hac parte clericos vobis magis video negligētes. quomō enim possum corrigere filios cū fratres emendare non possim. aut qua fiducia succenseam laycos. cum a consortibus pudoris verecundia conticescam. **N**ec **ambrosius.** **S**ane q̄ episcopus p̄pter hoc non sit ab ipsius etiam populi correctione excusatus patet quippe. vt enim beda scribit venerabilis. de manu episcopi peccata populi requiruntur.

II. CONSIDERATIO

Secunda puella sic ait. **T**u qui episcopatum desideras. **A**udi terribilem sententiam magni patris. propter quam quis merito potest episcopatum abhorere. tanq̄ cuius officium vix vnq̄ p̄t exerceri sine peccato mortali. **C**ogitet inq̄t religiosa prudētia tua

nihil apud deum miserabilius et tristius et damnabilius episcopi
aut presbiteri officio. si perfunctorie atque adulatorie res agatur.
hec ille pater. **S**ed quod. Defecto quod vix unquam res hec agi valeat nisi
perfunctorie. et per consequens damnabiliter. ac proinde cum pec-
cato mortali patet propter maximam difficultatem in regendo. **V**is
libenter de hoc scire. **P**rocedat in medium nazansenus ille grego-
rius doctor eximius de fuga transtans cure pastoralis. **Q**uamvis
inquit perdifficile sit scire regi id est regenti se obtemperare mul-
to difficilius est scire alios regere cuius scilicet regiminis quanto spes et
gloria maior est. tanto periculum grauius. quippe habentibus intel-
lectum. nam et siquid est in rectore vitiosus moribus. facile in eos qui
ad obtemperandum preesto sunt ei transfunditur. et multo facilius
malum ab eo transit quam siquid in eo virtutis et industrie fuerit. **N**ihil
enim est tam facile quam fieri malum. etiam si nemo doceat vel com-
pellat. perdifficile autem est fieri bonum. parati sumus ad recipien-
dum malum quamplurimum. velut si aride stipule quis scintillam ignis
miciat que insuper ventis etiam inspirantis animetur. **V**elociusque ma-
licie parua scintilla consumimur materia quam virtutis ignibus vel accendi
vel etiam concalescere possimus. hec ille doctor de episcopis et re-
ctoribus alijs. ad quorum facit periculum amicorum et aliorum diuis-
tum et potentum frequens instantia et preces importune. pro tali-
bus beneficiandis vel inuestiendis qui sunt plurales vel etate mi-
nores. vel ordines non habentes. nec etiam habituri. vel alias in-
digni. **S**ed et docet experientia quod inter mille prelatos nec vnus ita
perfectus inuenitur. quem in dictis casibus et alijs multis non mo-
ueat timor vel amor ad exauditionem precum iniustarum taceo de
guerris episcoporum. pertranseo de expensis superfluis cum ami-
cis carnalibus et inuilibus personis.

**Capitulum septimum continens consolationes super carentia
vel non assecutione papatus.**

Septimo post premissa ad dominam consolatricem pri-
cipalem accessit et alius tristis conquerens de caren-
tia vel non assecutione summi pontificatus cui illa pro
consolatione duas de suis puellis mox adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima puella sic ait. **O** amice hijs aures accomoda que sequun-
tur. fertur **Benedictus** papa duodecimus sic dixisse. **C**reditur
papatus aliquid magni esse cum sit nihil. **N**am postquam fuimus in isto
statu nunquam habuimus vnquam bonam horam. nec habere intendimus
usque ad mortem nostram. **I**ta dixit quod et verum esse docet experientia
Quo enim bonum papa possit habere horam bonam. cui incubit tanta sol-
licitudo. tanta occupatio a summo scilicet mane ad noctem usque profunda
quomodo cum pace cordis sine qua hora bona esse non potest. pos-
set papa tot regum. principum. ciuitatum. et terrarum tyrannorum

et malarum societatum monstruosis petitionibus mentē eius et cō
 sciētiam grauantibus ad placitum respondere. et frequenter arma
 tis precibus et cominationibus non terreri. Quomodo posset xp̄i
 anozum fines christianumq; populū sciens inuadi tribulari na
 uiculamq; petri in hoc mari magno fluctuare prout frequēter ac
 cidit ex intus non turbari et perturbari. Certe harum rerum cre
 bra vel continua sollicitudo et anxietas. non sinit vniuersalem pa
 stoꝝ gregis dēminici lupozum moribus expositi noctem quies
 tam ducere. somnumq; capere et vel in die consistozijs altricatoz
 nibus. tractatibus. ac communibus et continuis supplicationibꝯ
 occupatum. et grauatū aliquam habere integram bonam horam
 p̄sertim cum quietem noctis habitualis cogitatio melancholica
 intercipiat et solacia mense falsa amare deliberationis ac studiꝯ
 tediosi similiter interrumpat. Quo fit profecto vt pauperculus cle
 ricis vel monachis ciuibꝯq; et mechanicis infinitis ob animoz
 suoz liberatatem non p̄ssis curis superfluis. sed vel vacantibus
 solacijs libroz studiꝯ vel operibus alijs consuetis et gratis.
 multo melius sit q̄ pape. Qui etiam si ipsius de facto attemptaret
 tur depositio. hoc malum minoz tempore mentē eius occupās q̄n
 tum ad se deberet p̄eligere. q̄ per totam vitam suam p̄missis te
 diꝯ grauaminibus et anxietatibus subiacere. Nec deberet obsta
 re confusio temporalis. Nimirum illa iniuriose illata d̄uerteretur
 proculdubio in gloriā sempiternam. **Alijs** autem ex dictis et d̄
 depositione ceteroz p̄latoroz ac p̄ncipuz secularium potest
 quidem ad consolationem ipsoꝝ p̄porcionaliter iudicari

II. CONSIDERATIO

Secunda puella sic ait. Siquis est qui sui a pontificatu seu ab
 alia p̄latura aut etiam a seculari dignitate imperij regni v̄l
 p̄ncipatus aut cuiusuis magistratus et p̄sidentie depositionem
 reputet esse sui d̄fusionē. Fateoz q̄ est aliqualis. sed vnica quā re
 mediat que ad eam sequitur alia depositio confusionis alterius. n̄
 vnice. sed multiplicis. Nec nempe in hoc attenditur q̄ existens q̄
 libet in statu p̄sidentie totiens cōfunditur et ita multotiēs quo
 ciens in sibi obediētes et rebelles. maleq; se habentes. non p̄t
 vel non audet corectionis officium exercere. Que quidem multi
 plex confusio iusto iudicio digne p̄ponderat vnice depositionis
 confusio temporalis. Rursum p̄mi generis depositio si fit p̄p̄
 ter demerituz res est saluberrima. Vtpote sue subiectionis qua nūc
 hosti humani generis. et etiam in futuro infernalibus cruciatibus
 aut purgatoꝝ penis grauissimis subiceretur. in toto vel in ma
 gna parte depositiua. cuius subiectionis depositō p̄ualet in bo
 no malo depositōis alteriꝯ etiā iudicio patietis q̄n ob ip̄az insani
 ens lucidū hūerit iteruallū. Porro si p̄mi generis d̄positō iniuriose
 fiat et sine d̄meritis p̄stiz h̄nti patiaz n̄lla erit d̄patō d̄fusiois ip̄iꝯ

ad gloriam que sequetur cum ofusio fuerit apud paucos humiles
terrícolas temporaliter tm̄ et gloria sit apud deuz atz apud infini
tos celícolas eternaliter durata

Explicit quintus liber de ofolatione theologie. Incipit liber sextus
continens ofolationu remedia oportuna oftra turbatua que oppo
nunt pentele magne et clare ac generis nobilitati. Capitulu per
mu ofinens ofolatos sup carentia magne pentele.

Sexto principaliter octo tristibus supradicte domine
ofolatrici principali appropinquantibz et ei astanti-
bus vnus ex eis ante ceteros sic eam alloquitur. **O** do-
mina venerabilis turboz valde de pentele mee dimi-
nutione et carentia magne. et peto vestrā sup hoc be-
nignam ofolationem. cui illa mox p ofolatione sibi impendenda
de suis puellis duas adiunxit.

I. CONSIDERATIO.

Prima itaqz puella ad tristes sic ait. **P**arentelā habere magnaz
desideras et malū tuū desideras. **N**isi em̄ ad om̄e placitum cu-
iusuis eoz fueris apud ipsos speret et oftemptus eris. **S**i autez ad
eoz beneplacitū te forsan exhibueris. cum de licitis et honestis
homines seculi non ofueuerint ofentari mala plurima spūalia et
corporalia euadere non poteris. **R**ursum si caput fueris pentele-
quanto ex maiori psonaz numero illa ofstiterit. tanto maior cura
te manet. maioriqz instantia et maior vexatio te grauabit. **D**eniqz
ipsi qui sunt ad caudam boni scz et mali leprosam caudam ofstituūt
te vel opinione sequentem et honori tuo multipliciter derogantez

Dozro si tu nō caput sed vnus de cauda fueris maculosa nisi mul-
titudine que mente ofusa est ofsentias miser eris. et tan p̄ nō sis pa-
rentatus ab omnibz derelictus. **Q**uid ergo lucri. quid ofmodi vel so-
laci attulit tibi pentele magnitudo. nisi forte ignominiam qm̄ vel
vitijs claritudinem tuam et suam maculabunt vel pauprate. si incō-
stans fortuna eos deseruerit. gloriam tuā et gen⁹ humiliabūt. **D**e-
niqz si tu bene p̄pexeris ob modicaz pentelā pauciora incōmoda
sustinebis q̄ si totaz urbem replere vel etiā patriam viderentur

II. CONSIDERATIO

Secunda puella ad tristem sic ait. **S**cias amice cui⁹ magna est
parentela requirit q̄ etiam sit magna ei⁹ expensa que multo-
ciens fieri non potest sine graui dei offensa. **S**i abundat est qui pe-
tat subsidium quod impendere nō est licitum. **E**st mim⁹. est hystrio
est goliardus. est et multiplex hmoi gen⁹ hominum petentiu et ex-
torquentium vestes. pecunias. equos. et nisi qd petitur paratus sit
dare rubor ei verbis ipsorz inducitur in presentia impingatur. in
absentia sibi detrahit et infamat. et nō est qui se abscondat a mali-
cia eoz. **S**z et hic p̄pinqnoz iuuari petit ad hastuludiū exercēduz